

УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛУЖБИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Лапенко Т.Г.

к.т.н., доцент кафедри безпека життєдіяльності

Дударь Н.І.

завідувач лабораторії охорони праці

Полтавський державний аграрний університет

Згідно з вимогами п. 3.14 НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці» (далі — Положення) служба охорони праці підприємства здійснює контроль за:

- виконанням заходів, передбачених програмами, планами щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, колективним договором та заходами, спрямованими на усунення причин нещасних випадків та профзахворювань;
- проведенням ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- наявністю в підрозділах інструкцій з охорони праці;
- своєчасним проведенням необхідних випробувань і технічних оглядів устаткування;
- станом запобіжних і захисних пристроїв, вентиляційних систем;
- своєчасним проведенням навчання з питань охорони праці, всіх видів інструктажу з охорони праці;
- забезпеченням працівників відповідно до законодавства засобами індивідуального та колективного захисту;
- утриманням у належному безпечному стані території підприємства, внутрішніх доріг та пішохідних доріжок;
- організацією робочих місць відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці;
- використанням цільових коштів, виділених для виконання комплексних заходів для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці тощо.

Метою проведення цього виду контролю, як і здійснюваного в рамках триступінчастої системи контролю за станом охорони праці, є виявлення та запобігання порушенням вимог стандартів, норм і правил охорони праці та промислової безпеки, тобто саме тих самих місць прояву найбільших ризиків можливих негативних подій, а також перевірка виконання службами, посадовими особами та робітниками обов'язків у сфері охорони праці, регламентованих системою управління охороною праці (далі - СУОП) конкретного підприємства.

В умовах економічної кризи служба охорони праці однією з перших потрапляє під «оптимізацію». Скоротити фахівців нескладно, однак необхідність виконувати покладені на них функції нікуди при цьому не зникає. Тому роботодавець розподіляє їх між фахівцями, що залишилися. Сьогодні стало дуже популярним «навішувати» на працівників цієї служби невластиві їм функції: приміром, з пожежної, техногенної безпеки тощо або з охорони праці, але ті, які

повинні були б виконувати фахівці й керівники інших служб і підрозділів. На таких підприємствах інженеру з охорони праці часто доводиться чути у свою адресу приблизно таку фразу: «Ти в нас охорона праці, от ти нею і займайся, а до нас не чіпляйся. Наша справа - виробництво, план». Не знайшовши підтримки в керівництва, інженер махне рукою й підставить свої плечі, шию й голову під чужі обов'язки. Сам готує проекти наказів з питань охорони праці і сам їх мужньо «виконує». Сам організовує проходження медичних оглядів, проведення спецнавчання робітників, навчання посадових осіб, сам проводить повторні інструктажі, переглядає інструкції з охорони праці тощо. Список таких невластивих його посаді функцій виходить досить значним.

Усім цим не надто переймається роботодавець і керівництво до того часу, поки не станеться щось непоправне. Через недостатнє фінансування зазначені в колективному договорі такого підприємства комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів і підвищення існуючого рівня охорони праці з року в рік виконуються лише частково. Удавана або реальна нестача коштів призводить до того, що вся СУОП підприємства фінансується за залишковим принципом, зокрема:

- навчання й перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб відповідно до Типового тематичного плану та відповідальних за технічний стан і безпечну експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки в навчальних центрах проводиться не в повному обсязі;
- ідентифікація та декларування нових об'єктів підвищеної небезпеки не проводиться;
- не на всі види виконуваних робіт і експлуатованого устаткування підвищеної небезпеки отримано дозволи;
- необхідні випробування та технічні огляди устаткування проводяться несвоєчасно;
- вентиляційні системи, захисні пристрої, територія підприємства та деякі виробничі будівлі перебувають у жалюгідному стані;
- спецодяг, спецвзуття та інші ЗІЗ закупаються низької якості та не в повній відповідності до чинних норм;
- кабінет охорони праці не працює, а його стенди припали пилом і не оновлюються роками;
- атестація робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці проводиться час від часу, та й то не комісією підприємства, а в основному завдяки зусиллям інженера з охорони праці;
- медичні огляди працівників проводяться нерегулярно, а рекомендації їх заключного акту виконуються лише частково тощо.

Крім того, триступінчастий контроль за станом охорони праці носить формальний характер або існує тільки на папері. Підрозділи вчасно не забезпечуються нормативно-правовими та актами з охорони праці, чинними на підприємстві. Строки перегляду інструкцій з охорони праці не дотримуються, а сам перегляд дуже часто означає лише заміну перших аркушів старих інструкцій. Інструктажі з питань охорони праці та спеціальне навчання на підприємстві

проводиться формально, а то й узагалі зводиться до збору підписів у журналах і протоколах перевірки знань. Постійної легітимної комісії з перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві немає. У безпосередніх керівників робіт відсутні повні комплекти необхідних чинних інструкцій з охорони праці підприємства тощо.

Приблизно такий набір типових огріхів СУОП не надто старанного в питаннях охорони праці українського підприємства, де ресурсів і коштів на повне вирішення перерахованих проблем, як правило, завжди не вистачає.

Так що справа не в неповноцінності традиційної СУОП, а в недоліках вітчизняного законодавства, суворість вимог якого для вітчизняних роботодавців з лишком компенсується необов'язковістю їх додержання!

Список використаних джерел

1. Запорожець О.І. Основи охорони праці: підручник. Київ: вид ЦУЛ, 2019р., 264 с.
2. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці: навч. посіб. Київ: вид. ЦУЛ, 2019. 280с.
3. Костенко О.М., Лапенко Т.Г., Опара Н.М., Дудник В.В., Шпилька М.М., Дрожжана О.У. Методика статистичного аналізу, короткострокового прогнозування травматизму та шляхів його профілактики в агроінженерії. Вісник ПДАА.№1. Полтава: РВВ ПДАА 2021. С.273-279